

17 jan 2023 -15:29

België wapent zich tegen toekomstige gezondheids crises

De COVID-19 pandemie heeft de wereld wakker geschud en ons geleerd dat een sterke overheid belangrijk is om een gezondheids crisis goed aan te pakken. Met het oog op de toekomst, trekt ons land daarom lessen uit de aanpak van de pandemie en maakt het zich klaar om toekomstige gezondheids crises te kunnen bestrijden. De FOD Volksgezondheid maakte voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers een stand van zaken op, en stelt hervormingen voor in de aansturing en de organisatie van onze crisiscapaciteit. Zo zullen de belangrijkste expertise in crisisbeheer en de dringende medische hulpverlening samengebracht worden binnen één Directoraat-Generaal bij de FOD Volksgezondheid. Daarnaast wordt ingezet op een intense samenwerking met de deelstaten.

De COVID-19 pandemie heeft veel gevraagd van de samenleving en ook van de overheden. De pandemie is op dit ogenblik nog niet voorbij, zoals we recent met de gebeurtenissen in China zagen. Andere onvoorspelbare gezondheids dreigingen doken intussen op en vergen telkens een specifieke aanpak: bijvoorbeeld de Apenpokken uitbraak afgelopen zomer, maar ook bij het uitbreken van het conflict in Oekraïne en de vluchtelingen stroom die volgde waren volksgezondheid en zorg belangrijke aandachtspunten.

In de beheerstrategie van COVID-19 zorgde een succesvolle vaccinatie campagne ervoor dat de meeste maatregelen konden afgebouwd worden zonder dat de zorgsector opnieuw volledig overbelast geraakte. Maar er zijn in tussentijd zowel in België als in de rest van Europa veel lessen te leren. De wetgeving was onvoldoende aangepast. De samenwerking tussen diverse overheidsinstellingen kon beter. De wetenschappelijke adviesverlening moest goed gestructureerd worden.

Op basis van de aanbevelingen van de parlementaire commissie en een intense oefening met de verschillende gezondheidsadministraties van zowel de federale als de deelstaatoverheden, wil de FOD Volksgezondheid nu een aantal hervormingen doorvoeren om toekomstige gezondheids crises beter gewapend aan te pakken. Deze voorstellen bouwen voort op het werk van het Coronacommissariaat, waarvan de concrete taken overigens intussen allemaal zijn geïntegreerd in bestaande administraties.

De analyse van de FOD en de verbetervoorstellen zijn opgemaakt volgens het Strategic Framework for Emergency Preparedness van de WHO. Dit strategische referentiekader van de WHO voor het beleid inzake paraatheid op gezondheids crises en veerkracht van het gezondheidssysteem voorziet drie assen: sturing, capaciteiten en middelen.

1) Sturing

We versterken het nationaal beleid en de reglementering inzake paraatheid voor gezondheids crises. Zo werden bijvoorbeeld alle taken van het Coronacommissariaat ingekanteld in de FOD Volksgezondheid, het KCE en het RIZIV. Ook de Risk Management Group (RMG), waar de maatregelen die nodig zijn om de volksgezondheid te beschermen op punt gesteld worden en die bestaat uit vertegenwoordigers van de federale en regionale gezondheidsautoriteiten, krijgt een meer centrale rol in de aansturing op basis van analyse van de Risk Assessment Group (RAG) en is versterkt.

De wetgeving is intussen op diverse fronten aangepast, deels op tijdelijke basis, deels op permanente basis; het overzicht van de FOD stipt aan welke aanpassingen nog hun beslag moeten krijgen in het parlement. Tijdens de pandemie bleek nog eens hoe de bevoegdheden inzake volksgezondheid sinds de laatste staatshervorming over alle overheden versnipperd zijn. Intense samenwerking tussen die overheden is dan ook een noodzaak; ze heeft ook gewerkt, bijvoorbeeld bij de uitrol van de vaccinatiestrategie. Een Interadministratief Platform (IAP) met de leidend ambtenaren van de verschillende gezondheidsadministraties werd al opgestart voor COVID-19. De FOD stelt nu voor om dit bestaande orgaan te laten evolueren naar de Interfederale Crisiscel die tijdens een belangrijke gezondheids crisis een centraal orgaan wordt dat de operationalisering van het crisisbeleid coördineert op aangeven van de RMG en de Interministeriële Conferentie Volksgezondheid (IMC). Ook de samenwerking met het Nationaal Crisiscentrum (NCCN) wordt verder geïntensifieerd. Tijdens een nationale crisis rapporteert dit crisiscentrum aan het Overlegcomité.

Daarnaast worden ook de bestaande plannen op vlak van paraatheid, respons en herstel in het domein van gezondheids crises zowel op niveau van de overheid als bijvoorbeeld ook de ziekenhuissector aangepakt. We kunnen niet voorspellen met welke crisissen met impact op de volksgezondheid we in de toekomst nog te maken zullen hebben, laat staan hoe die crisissen zich zullen ontwikkelen. Daarom is een algemene paraatheid noodzakelijk. Het kader daarvoor is het Generic Preparedness Plan waar de FOD aan werkt. Dit kader is nooit 'af', maar ervaringen van de voorbije maanden illustreren wel dat onze aanpak reeds beter op punt staat: dit blijkt uit de manier waarop de reactie op de apenpokken crisis door de FOD gecoördineerd werd. Naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne was er ook extra aandacht nodig voor gezondheidsaspecten van de vluchtelingen crisis, en was het nodig om de voorbereidingen op een mogelijk CBRNe-incident [1] op punt te stellen; ook wat dit betreft is vooruitgang geboekt. Het verder op punt stellen van dit generieke kader, en van een Pandemic Preparedness Plan dat er in past (en door de Europese Commissie aan alle lidstaten gevraagd wordt tegen 27 december) is een topprioriteit voor de FOD.

Om paraat te zijn voor gezondheids crises is ook de participatie in Europese en internationale initiatieven belangrijk. De FOD hecht zeer veel belang aan onze participatie in de Europese Health Emergency Preparedness and Response Authority (HERA). Daarnaast is het belangrijk dat we ons crisisbeleid laten evalueren door de OESO, en spelen we ook een actieve rol in het denken van de OESO en de WHO over veerkracht van gezondheidssystemen.

2) Capaciteiten

De identificatie van risico's, de evaluatie ervan, en het aanduiden van prioriteiten zijn essentieel. Systematische evaluaties van gezondheidsrisico's gebeuren door de RAG, het nieuwe Strategic Scientific Committee (SSC) geeft daarbij strategisch wetenschappelijk advies vanuit een brede visie op volksgezondheid, wat een robuuste basis creëert voor de RMG om concrete maatregelen op punt te stellen.

De consolidatie en verbreding van de surveillance en het ontwikkelen van een bredere 'pandemic intelligence' zijn ook belangrijke elementen van onze capaciteit om toekomstige crises het hoofd te bieden. Daarnaast worden er ook acties ondernomen qua diagnostiek, nooddiensten en risicocommunicatie. De veralgemeende implementatie van het 1733 noodnummer is er daar één van.

3) Middelen

In deze as wordt rekening gehouden met financiële middelen voor paraatheid, logistieke mechanismen en beheer van kritieke middelen alsook voldoende getraind personeel. Het op punt stellen van het beheer van de Strategische Farmaceutische Stock is daarbij cruciaal: op dat vlak is intussen grote vooruitgang geboekt. Diverse ingezette hervormingen moeten op termijn bijdragen aan een hogere weerbaarheid van de zorgsector (zogeneten 'resilience'). Daarbij kan verwezen naar de belangrijke investeringen in de geestelijke gezondheidszorg, de 'New Deal' met de huisartsen, en de massieve financiële injectie in de Dringende Geneeskundige Hulpverlening. Investeren in en hervormen van het personeelsbeleid blijven ook zeer belangrijke uitdagingen.

Oprichting DG

Is daarmee het werk af? Zeker niet. Paraatheid voor gezondheidscrisis vereist een continue inspanning en elke crisis is per definitie onvoorspelbaar. Een belangrijke stap daarin is de oprichting van een specifiek DG 'Paraatheid en respons bij gezondheidscrisis' bij de FOD Volksgezondheid waarin de experts en bestaande diensten, waaronder ook het beheer van de strategische stock, worden samengebracht.

De meeste gezondheidscrisis overstijgen ons land en daarom is internationale samenwerking zeer belangrijk. Ons land zal dan ook intensief aan de verdere ontwikkeling en implementatie van het Europese beleid inzake gezondheidssituaties en grensoverschrijdende gezondheidsbedreigingen intensief meewerken.

Klaar voor de toekomst

"Een sterke overheid is belangrijk om een gezondheidscrisis zoals de covid-pandemie de baas te kunnen", zegt minister van Volksgezondheid Frank Vandenbroucke. "Tijdens de pandemie hebben alle administraties hun uiterste best gedaan om samen de crisis aan te pakken. Hiervoor ben ik alle werknemers erg erkentelijk. Maar we moeten ook lessen durven te trekken uit het verleden en kijken wat in de toekomst beter kan. Enkel zo zorgen we ervoor dat onze administraties klaar staan voor de uitdagingen van de toekomst."

Meer informatie:

https://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/pc_jan_2023_parlementaire_commissie_preparedness_-_v.20230117_finaal_nl.pdf

[1] Een CBRNe-incident is een noodsituatie waarbij chemische, biologische, radiologische of nucleaire stoffen vrijkomen, eventueel in combinatie met explosieven (om deze stoffen te verspreiden).

FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

Galileelaan 5 bus 2

1210 Brussel

België

+32 2 524 97 97

<http://www.health.belgium.be>

Wendy Lee

Woordvoester (NL)

+32 2 524 91 69

+32 477 98 01 02

wendy.lee@health.fgov.be

Vinciane Charlier

Woordvoester (FR)

+32 475 93 92 71

+32 2 524 99 21

vinciane.charlier@health.fgov.be